धर्मशास्त्र

अ. नं. २

३२८स्मृ : ९

बृहस्पति स्मृति

धर्मशास्त्र

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

॥श्रीगणेशायनमः॥ ब्रहस्पतिकृतंपुण्यंप्रवक्ष्यामिविशेषतः॥ यत्कृत्वातुनरोराजास
र्वपापैःप्रमुच्यते॥१॥इष्ट्वा ---- राजासमाप्तवरदक्षिणैः॥ मगवन्ज्ञानिनांश्रेष्टपर्यपृ
च्छद्बृहस्पतिं॥२॥भगवन्केनदानेनसर्वतःसुखमेधते॥ यदक्षयमहार्थंचतन्मेब्रूहिपिता
महः॥३॥एवमिंद्रेणपृष्टोसौदेवदेवपुरोहितः॥ वाचस्पतिर्महातेजाबृहस्पतिरुवाचह॥४॥
स्वागतेनाग्नयःप्रीताआसनेनशतक्रतुः पितरस्तुपादशौचेनअन्नाद्येनप्रजापतिः॥५
पादशौचंतथाभ्यंगंदीपमन्नंप्रतिश्रयं॥ येददंतिसदस्मात्तनोपसर्पंतितेयमं॥६॥सुव
र्णदानंगोदानंभूमिदानंचवासवः॥ एतान्प्रयच्छमानोहिसर्वपापैःप्रमुच्यते॥७॥अग्नेर
पत्यंप्रथमंसुवर्णंभूर्वैष्णवीसूर्यसुताश्चगावः॥ लोकास्त्रयस्तेनभवंतिदत्तायःकांचनंगां
चमहींचदद्यात्॥८॥सर्वेषामेवदानानांएकजन्मानुगंफलं॥ हाटकक्षितिगौरीणांस

२१

बृहस्प०
१

हजन्मानुगंफलं॥९॥यःकश्चित्कुरुतेपापंपुरुषोवृत्तिकर्षितः॥अपिगोचर्ममात्रेणभूमिदाने
नशुध्यति॥१०॥निःशंकंचरतेयत्रगवांमेकोत्तरंशतं॥गोचर्मइतितत्ख्यातंतत्त्वर्षिभिःपरिकी
र्त्तितं॥११॥दशहस्तेनदंडेनत्रिंशद्दंडानुवर्तनं॥दशतान्येवगोचर्मब्राह्मणेभ्योददातियः॥१२
धनुर्भिर्भ्रमतेयत्रनश्चाकर्षोदरपूरितं॥तंविजानीयात्राजहस्तःसउच्यते॥१३॥वि
प्रायदद्यास्वगुणान्वितायतपोभिमुक्तायजितेंद्रियाय॥यावन्महीतिष्ठतिसागरांता
वत्तपस्तस्यभवेनतुल्यः॥१४॥यथाप्सुपतितंतैलबिंदुर्विसर्पति॥एवंभूमिकृतंदानंस
स्येसस्येप्ररोहति॥१५॥फालकृष्टांमहींदद्यात्सबीजांसस्यमालिनीं॥यावत्सूर्यकृतान्
लोकान्तावत्स्वर्गेमहीयते॥१६॥रत्नुभिःसंततांभूमित्रिहिभिर्यवशाद्वलैः॥योददातिस १४७
हस्राक्षनसप्रच्यवतेदिवः॥१७॥यथागोर्भरतेवत्संक्षीरिणीक्षीरमुत्सृजेत्॥एवंरत्नासह

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

2A

स्यात्स भूमिर्भरति भूमिदं ॥१८॥ शंखं भद्रासनं छत्रं गजाश्ववरवाहनं ॥ भूमिदानस्य चिन्हानि फ
लमेतत्पुरंदरः ॥१९॥ आदित्यो वरुणो विष्णुर्ब्रह्मा सोमो हुताशनः ॥ शूलपाणिश्च भगवान् अ
भिनंदंति भूमिदं ॥२०॥ सौवर्णा यत्र प्रासादा वसोर्धारा सुकामदाः ॥ गंधर्वाप्सरसो यत्र तत्र तिष्ठं
ति भूमिदाः ॥ आस्फोटयंति पितरो नर्दयंति पितामहाः ॥ भूमिदाता कुले जातो यो नः संता
रयिष्यति ॥२२॥ सगरस्य दिलीपस्य ययातेर्नहुषस्य च ॥ अन्येषां च नरेंद्राणां त्यक्ता भूमिं दिवं ग
ताः ॥२३॥ बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ॥ यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा
फलं ॥२४॥ षडशीति सहस्राणि योजनानां वसुंधरा ॥ अश्वोपष्टा तु राजेंद्र सर्वकामप्रदायि
नी ॥२५॥ भूमिं यः प्रतिगृह्णाति भूमिं यस्तु प्रयच्छति ॥ द्वावेतौ पुण्यकर्माणौ नियतं स्वर्गगामि
नौ ॥२६॥ हरस्तु हारयन्भूमिं मंदबुद्धिस्तमोवृतः ॥ स बद्धो वारुणैः पाशैस्तिर्यग्योनिषु जाय

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

३

बहस्म॰ तो॥२७॥स्वदत्तांपरदत्तांवायोहरेच्चवसुंधरां॥षष्टिवर्षसहस्राणिविष्ठायांजायतेकृमिः॥२८॥पूर्व

२ दत्तांद्विजातिभ्योयत्नाद्रक्षेद्व्रातकृतो॥महान्मतिमतांश्रेष्ठोदानात्श्रेयोनुपालनं॥२९॥यो

नौहृदत्तानिपुरानरेंद्रैर्द्धर्मार्थकामानियशस्कराणि॥निर्माल्यवच्चप्रतिपादितानिकोना

मसाधुःपुनरादहीतः॥३०॥षष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गेतिष्ठतिभूमिदः॥आछेत्ताचानुमंताचता

न्येवनरकंव्रजेत॥३१॥विंध्याटवीपुतोयासुशुष्ककोटरवासितः॥कृष्णसर्पाभिजायंतेब्रह्म

देयापहारकाः॥३२॥ब्रह्मस्वरसतुष्टानिवाहनान्यायुधानिच॥सुहृत्कालेविशीर्यंतेशाक्रया

यंतत्तवोयथा॥३३॥ब्रह्मस्वेनमतिंकुर्यात्प्राणैःकंठगतैरपि॥अग्निदग्धःप्ररोहंतिब्रह्म

दग्धंनरोहति॥३४॥छिन्नंरोहतिशस्त्रेणदग्धंरोहतिवह्निना॥विप्रमन्युप्रदग्धस्यरोहणं १४८

नैवदृश्यते॥३५॥नविषंविषमित्याहुर्ब्रह्मस्वंविषमुच्यते॥विषमेकाकिनंहंतिब्रह्मस्वंपुत्र

3A

पौंड्रकं ॥ ३६ ॥ लोहचूर्णं भ्रमचूर्णं वा विषं वा जरयेन्नरः ॥ ब्रूयस्त्वं त्रिषु लोकेषु कः पुमानजरः पिष्ठ
ति ॥ ३७ ॥ देवस्त्वं ब्रात्मणस्त्वं च लोभान्मोहाग्निनाष्ठियः ॥ स पापात्मा परे लोके ग[illegible]ति ष्ठेन जीव
ती ॥ ३८ ॥ पंचस्वर्णहते हंता दशाहं तागवानते ॥ सतमस्वान्ते दंत्या ते हंता पुरुषो मते ॥ ३९ ॥ हं
ति जातानुजातां श्च हिरण्यार्थेन्तं वदेत्त ॥ [illegible]न्ते हंति मास्म भूम्यन्तं वदी ॥ ४० ॥ सहस्र
समिता धेनुरनन्दाह दशा धेनवः ॥ दशानड्वाह[illegible] दशाश्वानस्स मो हयः ॥ ४१ ॥ हयशाहयस्तमो
नागो दशनागः समः क्रतुः ॥ दशा क्रतुसमा [illegible] भूमिदानं ततो धिकं ॥ ४२ ॥ भूमिदानात्परं
नास्ति विद्यादानं ततो धिकं ॥ श्रोत्रियाय कुला[illegible]नाय सव्रताय तपस्विने ॥ ४३ ॥ व्रतस्थिताय
तुष्टाय वेदपारगधर्मिणे ॥ दद्याच्चेत्तु नरस्वा[illegible]ग्रस्त्वं भवति चाक्षयं ॥ ४४ ॥ आमपात्रे यथा
न्यस्तं क्षीरं दधि घृतं मधु ॥ विनाशं पात्रदौर्बल्यात्तन्नत्पात्रं विधीयते ॥ ४५ ॥ एवं गवो हि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

रएपंचवस्त्रमन्नं मही विज्ञान ॥ अविद्वान्प्रतिगृह्णीयात् भस्मी भवति काष्टवत् ॥५६॥ श्रो
त्रियस्य विप्रस्य क्रियाहीनस्य पार्थिव ॥ प्रतिग्राहेन दातव्यो न जले तारयेत्शिलां ॥५७॥
श्रोत्रियाय कुलीनाय दरिद्राय पुरंदर ॥ शांताय वेदरहस्याय दत्तं भवति चाक्षयं ॥५८॥ एतेषु
चैव यद्दत्तं दानं प्रेतेषु शक्तितः ॥ कुलान्युद्धरते पुंसा दशपूर्वान् दशपरान् ॥५९॥
इति श्री वृहस्पतिप्रोक्तं धर्मशास्त्रं लघु [illegible] ॥ ॥ लघुवृहस्पतिस्मृतिः ॥ छ

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com